

Cechy a „umělecká“ tvorba ve městech raného novověku

- J. Emler, Řemeslničtí pořádkové pražští v XVI. století. *PA VIII*, 1868–1869.
- K. Chytil, Mistři lugánští v Čechách v XVI. století. *RKPDU za r. 1924, 1925*, s. 32–66.
- A. Kubíček, Grisonští mistři v Praze. *Umění II*, 1954.
- R. Kuchynka, Manuál pražského pořádku malířského z let 1600–1656. *PA XXVII*, 1915, s. 24–46.
- K. Mádl, Italienische Baumeister in Pilsen, *Mitt. der k. k. Central-Commission für Denkmalpflege NF XV*, 1889, s. 197nn.
- K. Mádl, Řád zedníků a kameníků pražských v XVI. století. *PA XVI*, 1893–1895 (1916), s. 644–45.
- B. Mendl, Počátky našich cechů. *ČČH XXIII*, 1927, s. 1–20, 307–346.
- J. Novák, Zprávy o umělcích z archivu jindřichohradeckého. *ČSPSČ XVIII*, 1910, s. 24–27.
- J. V. Šimák, Drobné zprávy o umělcích doby rudolfinské. *PA LXI*, 1936–1938, s. 170–181.
- Z. Winter, *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách, 1526–1620*. Praha 1909.
- Z. Winter, *Český průmysl a obchod v XVI. věku*. Praha 1913.

- J. Diviš, Pražské cechy. *Acta Musei Pragensis* 91–92. Praha 1992.
- I. Ebelová (ed.), *Zápisná kniha pražských stavitelů z let 1639–1903*. Praha 1996.
- M. Halata (ed.), *Kniha protokolů pražského malířského cechu z let 1600–1656*. Praha 1996.
- B. Indra, K renesančnímu stavitelství na severovýchodní Moravě a ve Slezsku. Pramenné zprávy o vlašských a domácích stavitelích a kamenících do 30leté války. *ČSM* 15, 1966, s.128 - 148.
- B. Indra, Malíři, řezbáři a sochaři v Olomouci 1500 - 1650. *Umění* 31, 1983, s. 73 - 80.
- B. Indra, Ostravští malíři od poloviny 16. století do poloviny 19. století. *Ostrava X*, 1979, s. 387nn.
- B. Indra, Opavští malíři od poloviny 16. století do první poloviny 18. století. *ČSM* XXIX, 1980, s. 61–80.
- B. Indra, Výtvarní umělci, umělečtí řemeslníci a stavitelé v Moravské Ostravě od 16. do druhé poloviny 19. století. *Ostrava XI*, 1981, s. 382–427.
- J. Janáček, Pohled na život řemeslnických tovaryšů v 16. století. *Kniha o Praze* 1963, s. 216nn.
- J. Janáček, *Řemeslná výroba v českých městech v 16. století*. Praha 1961.
- J. Janáček, Italové v předbělohorské Praze (1526 - 1620), *PSH* XVI, 1983, s. 77 - 118.
- H. Pátková, *Cechovní kniha pražských malířů (1348-1527)*. Praha 1996.
- P. Preiss, *Italští umělci v Praze*. (Úvod, s. 8–17).
- K. Šmrha, *Vlaští stavitelé v jejížnější části Čech v době renesanční*. Praha 1938.
- K. Šmrha, Vlaští stavitelé v Praze a jejich druzi (1510–1620). *Umění* XXIV, 1974, s. 159–184.
- M. Šroněk, *Pražští malíři 1600–1656. Mistři, tovaryši, úředníci a štolíři v Knize Staroměstského malířského cechu. Biografický slovník*. Praha 1996.
- M. Vilímková, *Stavitelé paláců a chrámů. Kryštof a Kilián Ignác Dientzenhoferové*. Praha 1986 (zvl. kap. IV. Barokní stavebnictví v praxi, s. 51–63.).

Umění a Mistrovství

TOMÁŠ SEKYRKA (ED.)

UMĚNÍ A MISTROVSTVÍ

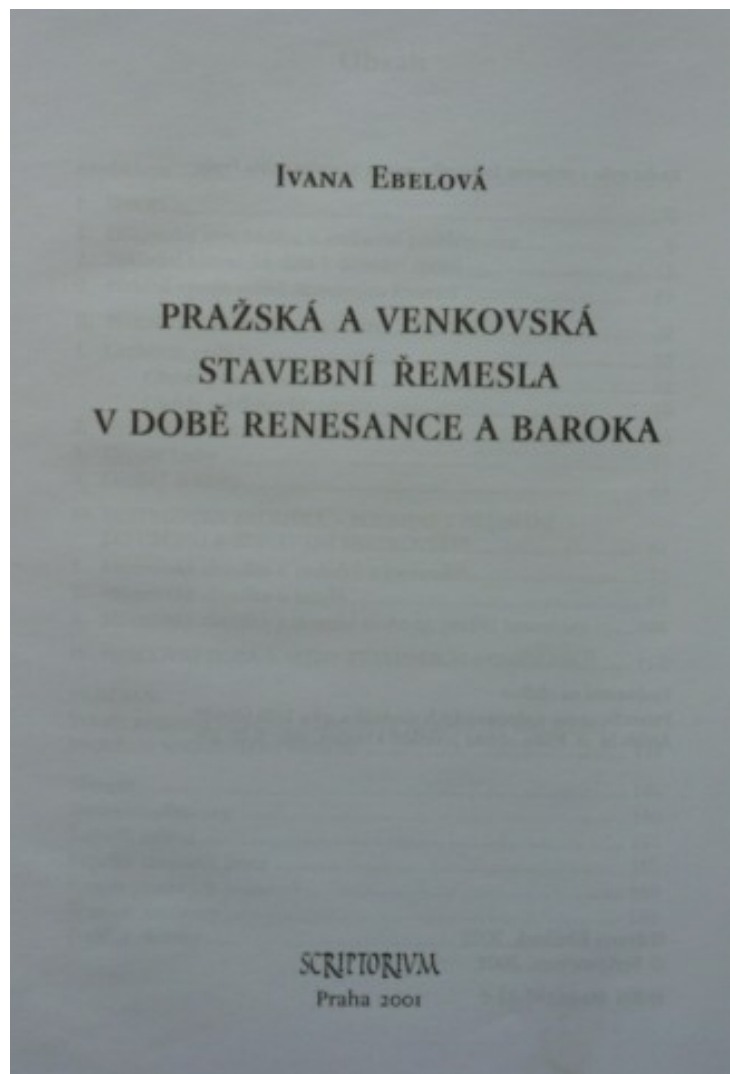
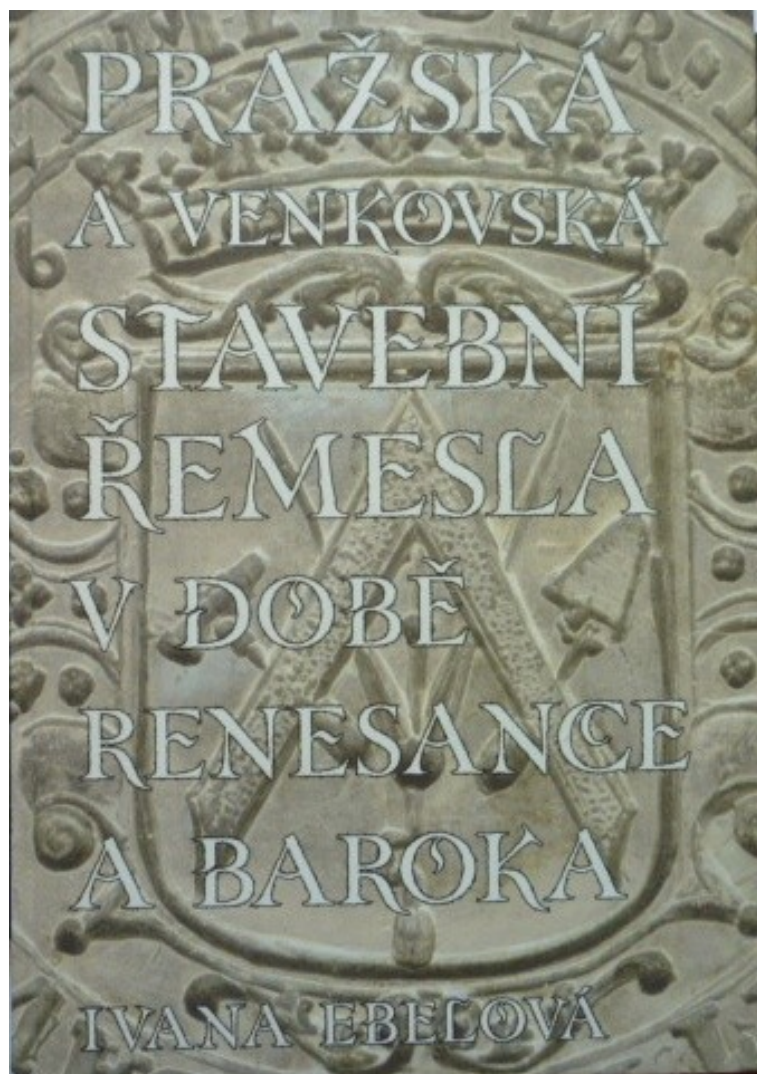
Pražská malířská bratrstva 1348–1783

Praha 1997

KNÍHA PROTO KOLŮ PRAŽSKÉ HO MALÍŘSKÉ HO CECHU Z LET 1600-1656

MARTIN HALATA, ED.

ACADEMIA

Topographical description of Olomouc
The city of Olomouc is situated on the right bank of the Morava river, in the heart of the Bohemian Kingdom. It is one of the most beautiful and important cities in the country. The city is surrounded by a high wall, and the river flows through the middle of it. The city is famous for its many churches and its university. The most famous church is the St. Wenceslas Cathedral, which is one of the largest and most beautiful churches in the country. The university of Olomouc is one of the oldest and most important universities in the country. The city is also famous for its many castles and palaces. The most famous castle is the Olomouc Castle, which is one of the largest and most beautiful castles in the country. The city is a beautiful and important city, and it is well worth a visit.

1. St. Wenceslas Cathedral	10. St. Elizabeth's Church
2. St. James Church	11. St. Nicholas Church
3. St. Peter's Church	12. St. Martin's Church
4. St. Andrew's Church	13. St. John's Church
5. St. George's Church	14. St. Václav's Church
6. St. Florian's Church	15. St. Ursula's Church
7. St. Eusebius Church	16. St. Agatha's Church
8. St. Vitus Church	17. St. Barbara's Church
9. St. Elizabeth's Church	18. St. Catherine's Church

Vstup do cechu

- *formule :Vaše Milosti páni starší cechmistři, Vaši Milosti páni mistři všickni, z tohoto předstoupení, kteréhožte jste mi ráčili popřáti, se vší náležitou uctivostí děkuji, přitom Vaších Milostí prosím pro pána Boha, Matku boží a všecky svaté, abyste mně živnosti přáti ráčili a mne za mistra do pořádku přijali, já připovídám úřad, právo starobylé obyčeje, tejnost řemesla zachovati, předně pánem Bohem a Milostmi Vašimi se řídití, při to Vašich Milostí za laskavou odpověď žádám*

Hospodářsko-řemeslná situace v českých zemích raného novověku

Obecné dělení trhů, na kterých cechy pracovaly:

- Zemský
- Zahraniční
- Dominikální

Města

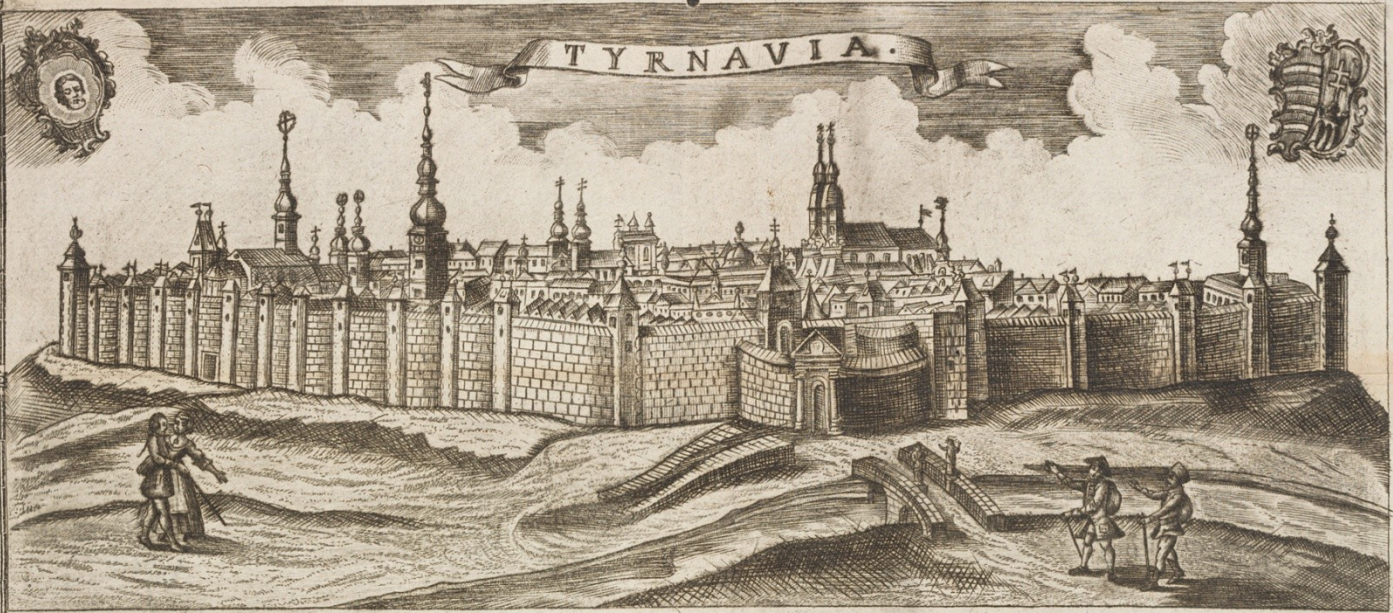
- Spotřební
- Řemeslnická
- Exportní

Artikule cechu (kroječi sukna, Olomouc, 1712)

Tovaryšský list

Sir Dech- und andere Meister, des Ehrsamten Handwerks der Bürgerlichen
Jo. A. Schmidt, der Königlichen Freyen-Stadt Tyrnau in Ober-Hungarn: bescheinigen hiemit,
 daß gegenwärtiger Gesell, Namens *Johann von Oxon zur Bestung ge-*
 bürtig, so *24* Jahr alt, von Statur *groß* auch *schwarzbraun* Haare, ist bey uns in Arbeit gestanden
2 1/2 Jahr, Monat, Wochen, Tage, und sich solcher Zeit, über treu, fleißig, friedsam, und ehrlich, wie
 es einem jeglichen Handwerks-Gesellen gebühret, verhalten hat; welches wir also attestiren, und dessent-
 halben unsere sammentliche Mit-Meister diesen gegenwärtigen Gesellen nach Handwerks-Gebrauch, überall zu fördern, geziemend
 ersuchen wollen. Geben in der Königl. Freyen-Stadt Tyrnau, den *29* April im Jahr *1792*

*Anton Lutzward der Zeit
 obrzög. Meister
 Johann Danberg
 Anz. des Gesell. in Arbeit gestanden 2 1/2 Jahr
 in Arbeit gestanden 2 1/2 Jahr*

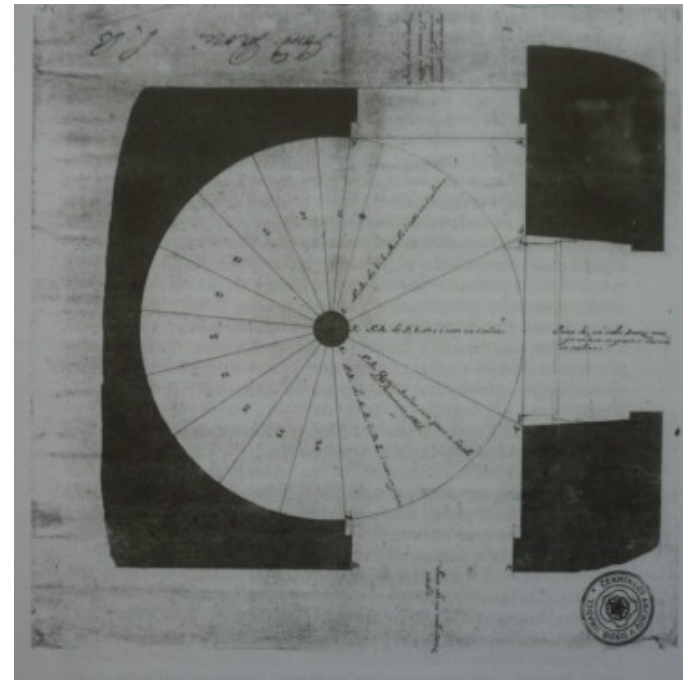
Stavební řemesla

- Kameníci (Steinmetzen, lapicida), znak: na štítě kamenické palice, kružidlo a úhelník, Patron: sv. Roch, sv. Blažej
- Zedníci (Maurern, muratores), zednické lžíce na štítě, úhelník, kladivo a kružidlo, Patron: sv. Roch.

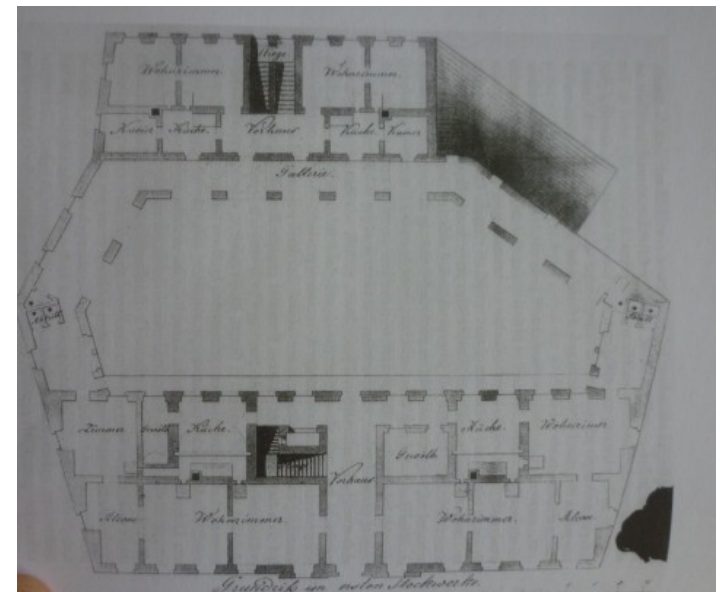
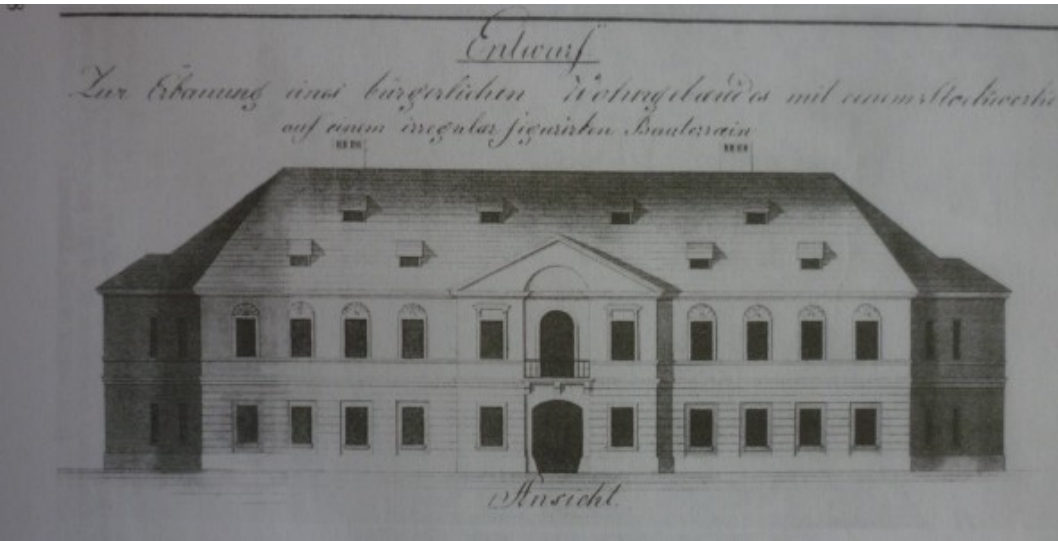
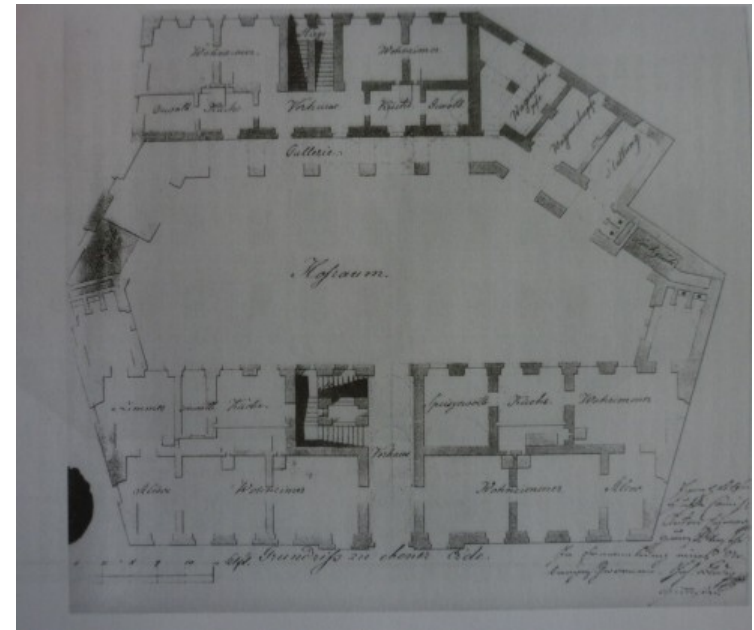
ukázání řemesla - mistrovský kus

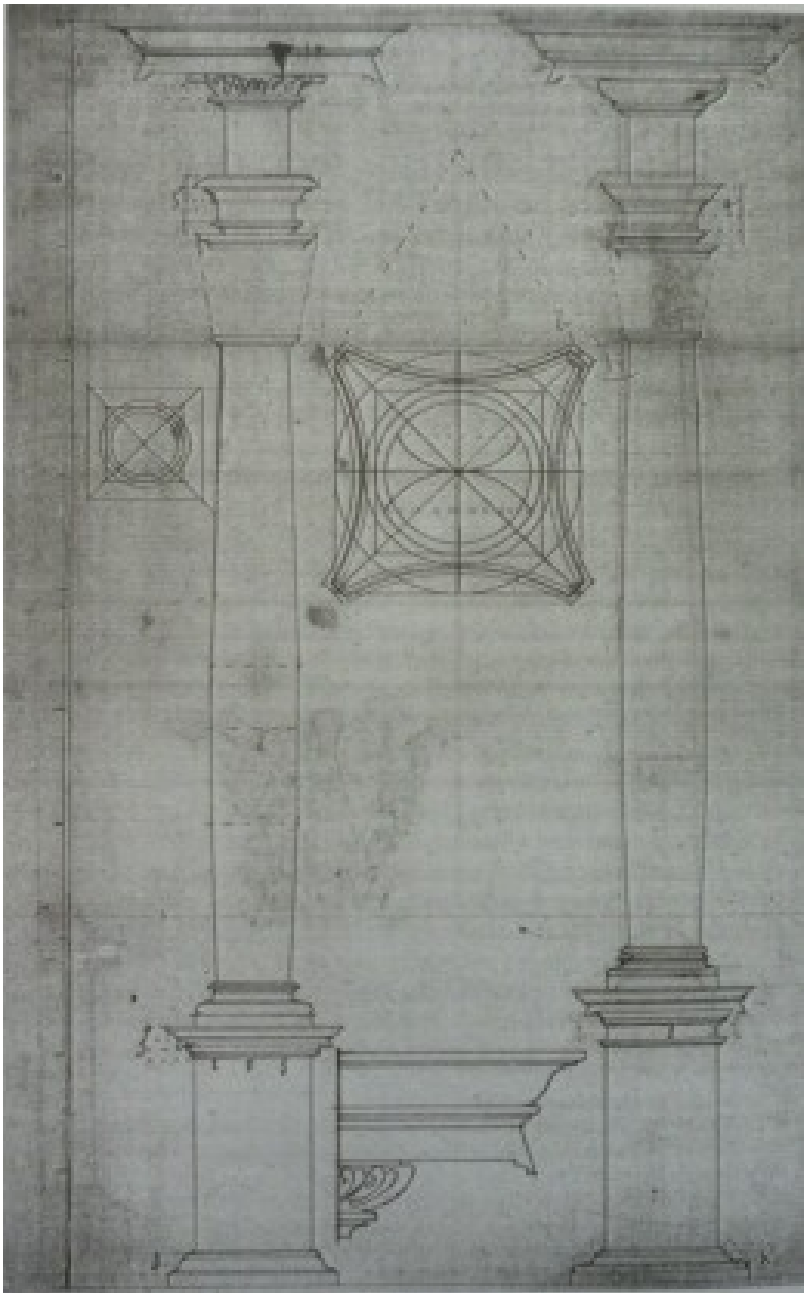
- *mistrovská zkouška kameníka*: dveře, okno, šnek - vytesat a osadit:
- Podle pořádku z r. 1586: *Každý ten kdožby za mistra přijat býti žádal, povinen jest předně kusy mistrovsky ukázati, kameník dvéře s poduškami (bosami) a grakštejnem (římsa na konzolách), vokno krámsky v uhelnici se špuntem (ostění se závěrovým klenákem), stupeň do šneku točitého, jinak s mnichem (stupeň doplněný, ukončený válcem středové osy šneku)*

- Mistrovská zkouška zedníka:
klenba, schody, domovní štít, *klenutí ze všech čtyř stran s kuklicemi (lunetami)*, Včetně nákresu a zaměření + nacenění (projekt).
- Podle pořádku z r. 1586: *zednický pak mistr též tyto kusy má ukázati, předně sklep klenutý ze všech čtyř stran s kuklicemi (typ. renes, klenba s koutovými lunetami), schod (schodiště) k volnému vcházení buď prostý neb lomený, aby se svrchní stupeň zároveň s svrchním dlážděním srovnával, a stupeň jeden druhého ani větší ani menší býti nemá, štít v křtaltu svým mírnej (v provedení uměřený), podle toho jak by stavení široké neb ouzké bylo.*

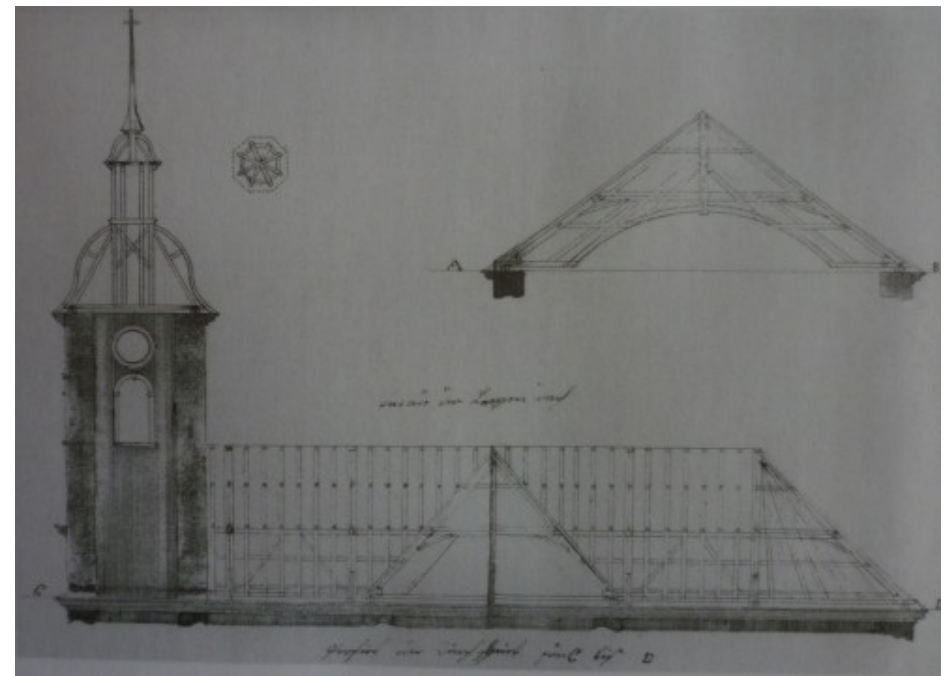
Mistrovský kus zedníka – návrh jednopatrového měšťanského domu na nepravidelné parcele, poč. 19. století

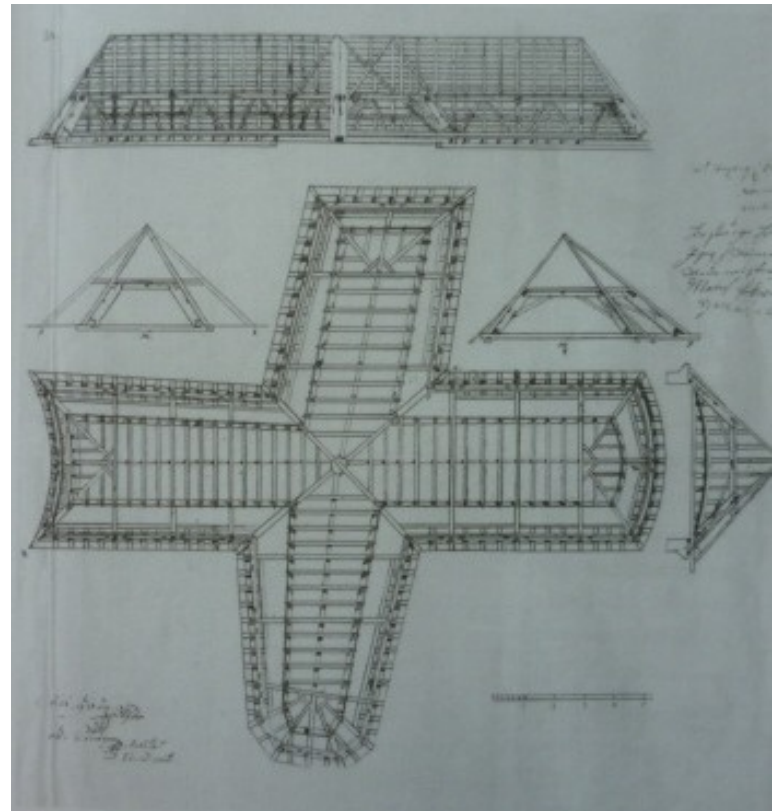
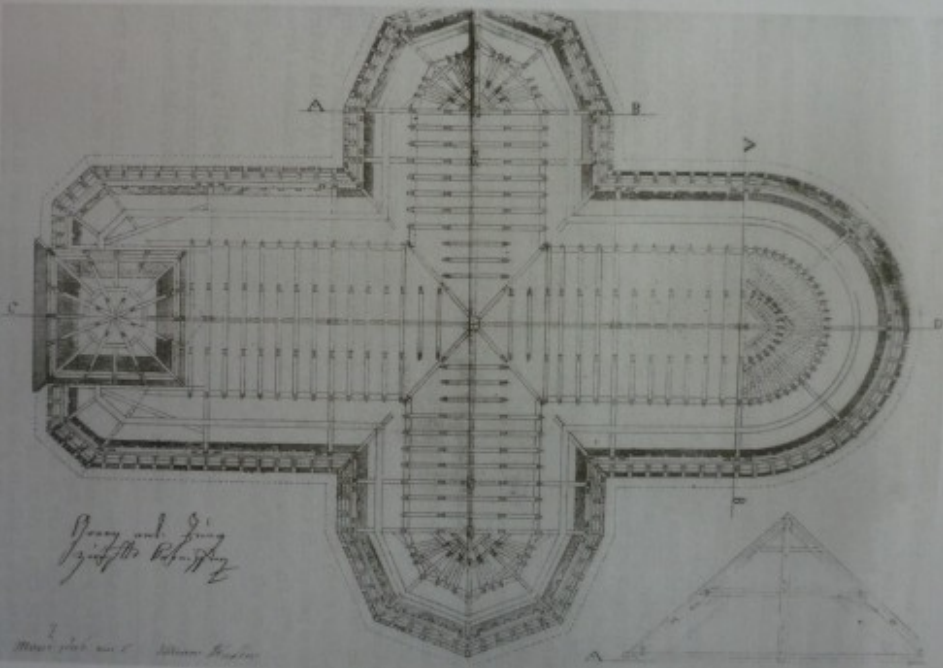

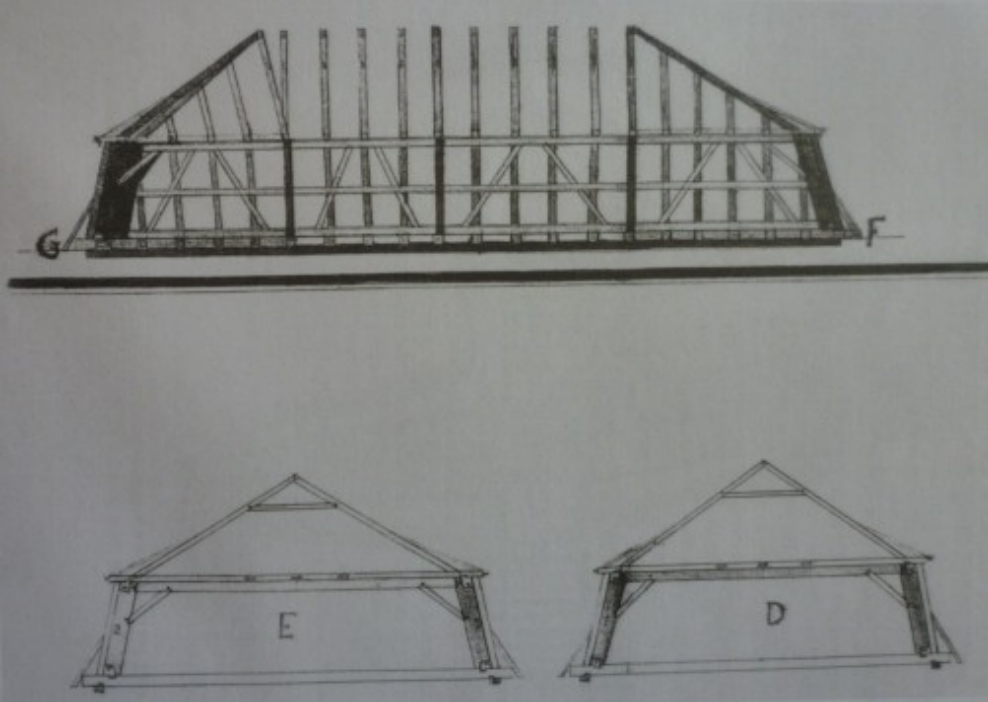

- od 17. stol. cech MS kameníků přejímá italskou nomenklaturu: *sloup jménem colona, spodní kus k němu jménem bassa, okno řečené sarkitra, vris a kabřinec (1610).*

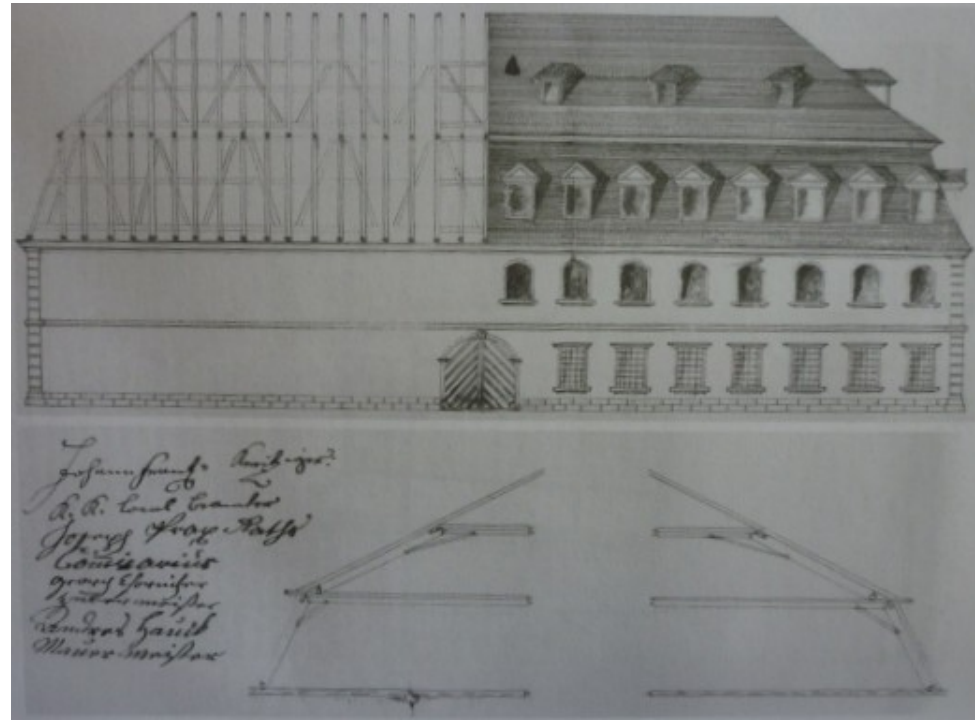
Tesaři

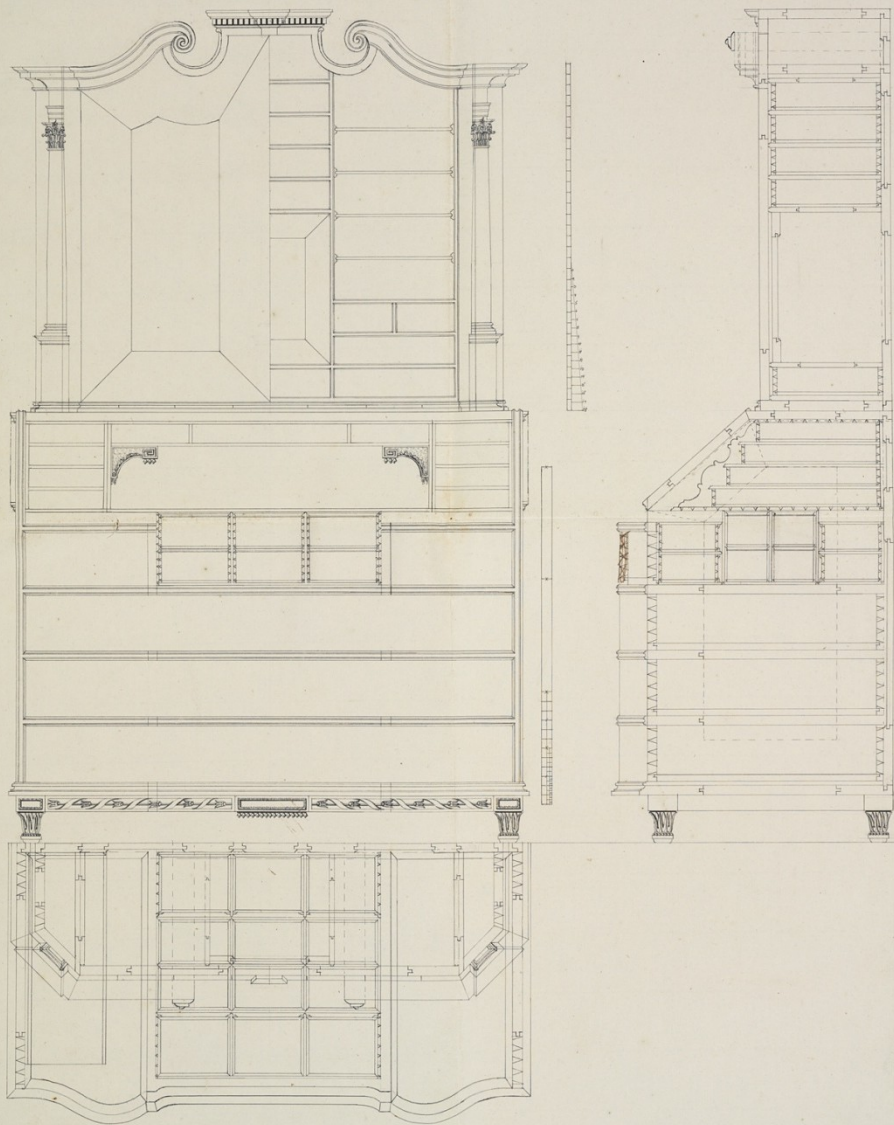

slemeno
vaznice
pozednice
vazební trám
krokev
námětek
hambalek

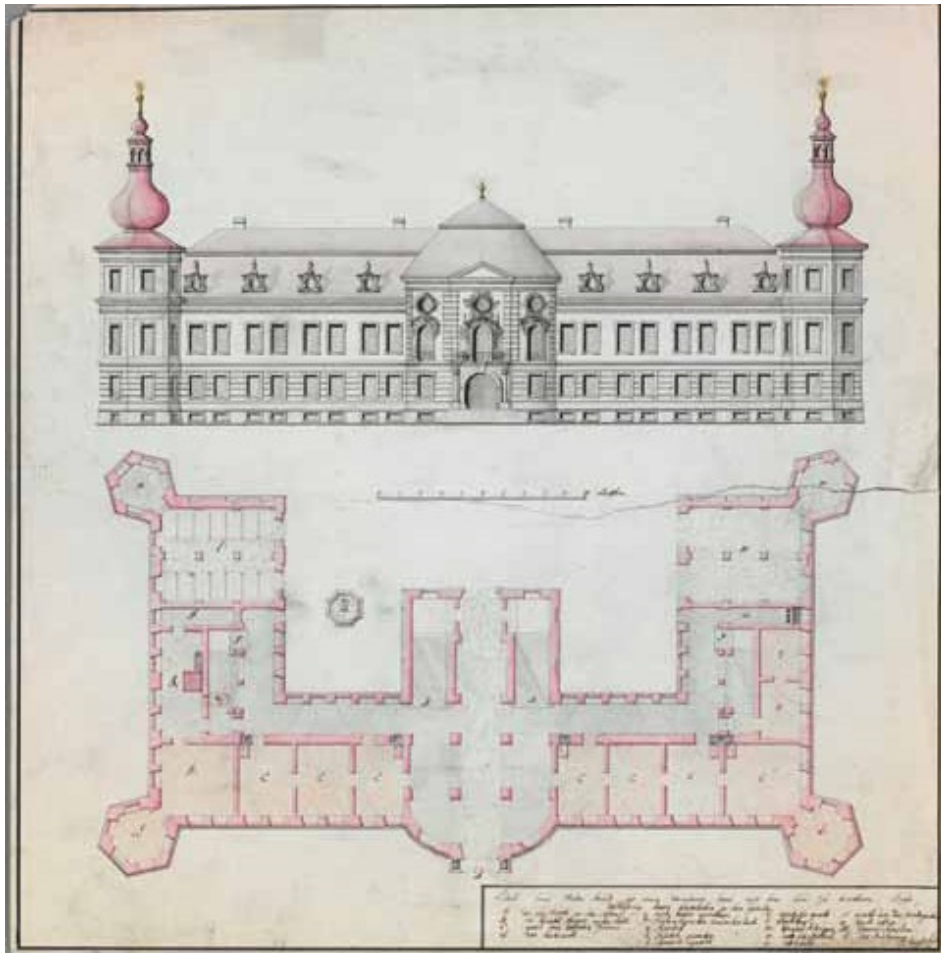

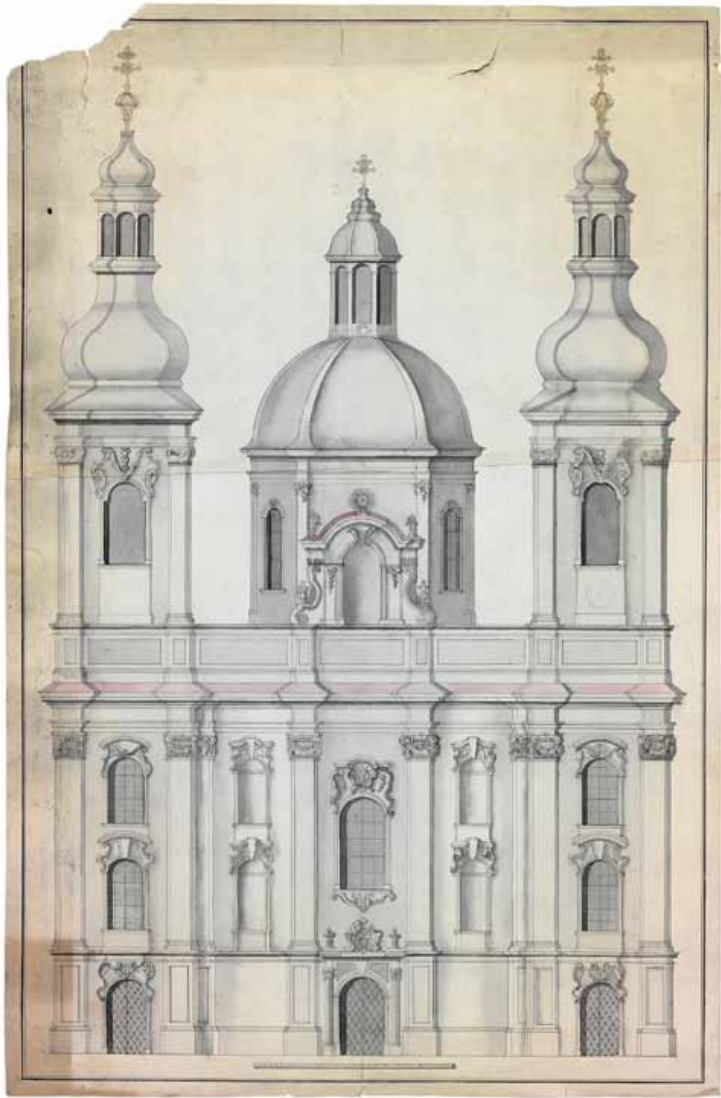
*Josephus ...
A. A. ...
Joseph ...
Commissarius
...
...
...
...*

Plán mistrovského kusu stolaře, 1796

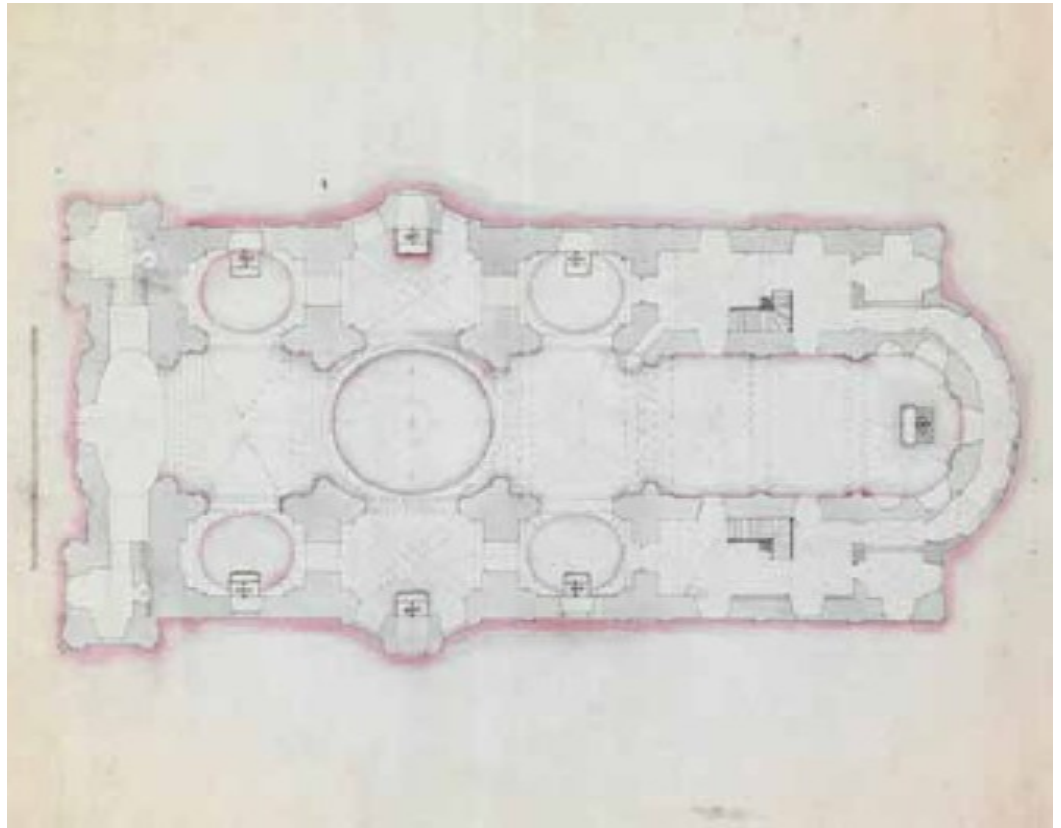

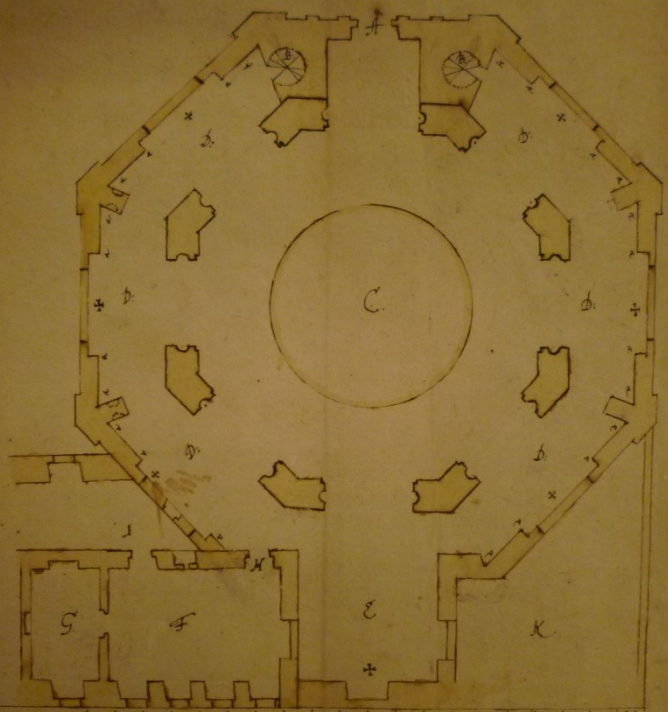
Mistrovské kusy – projekty ? Josef Stabel v Olomouci

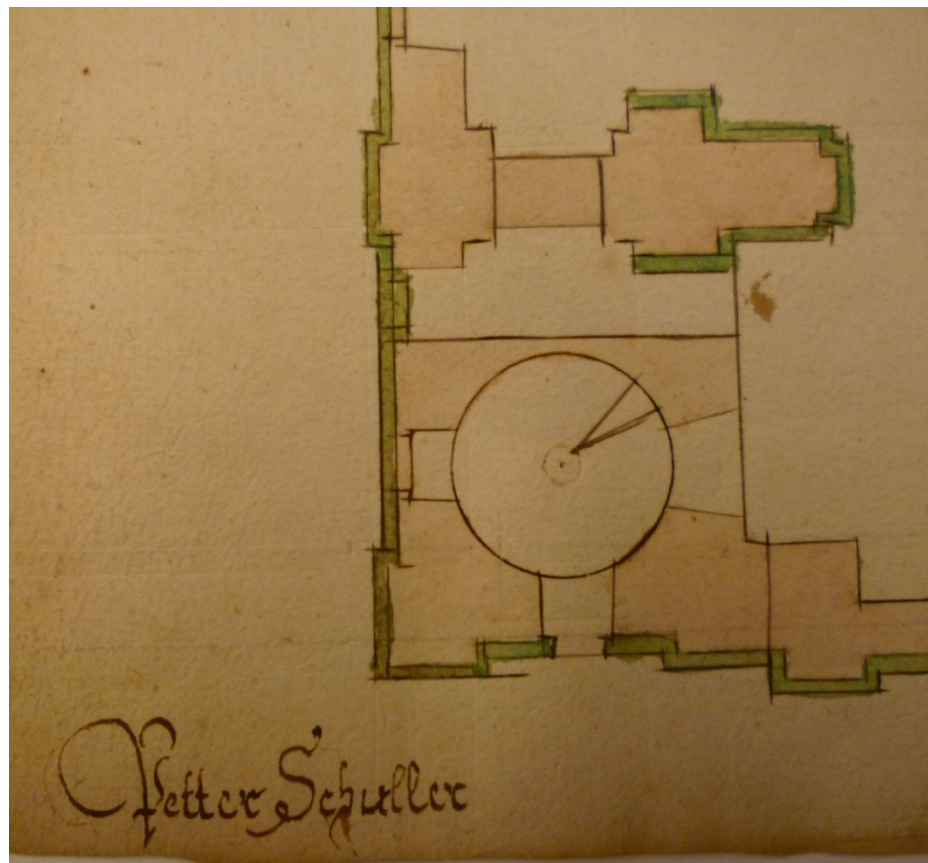
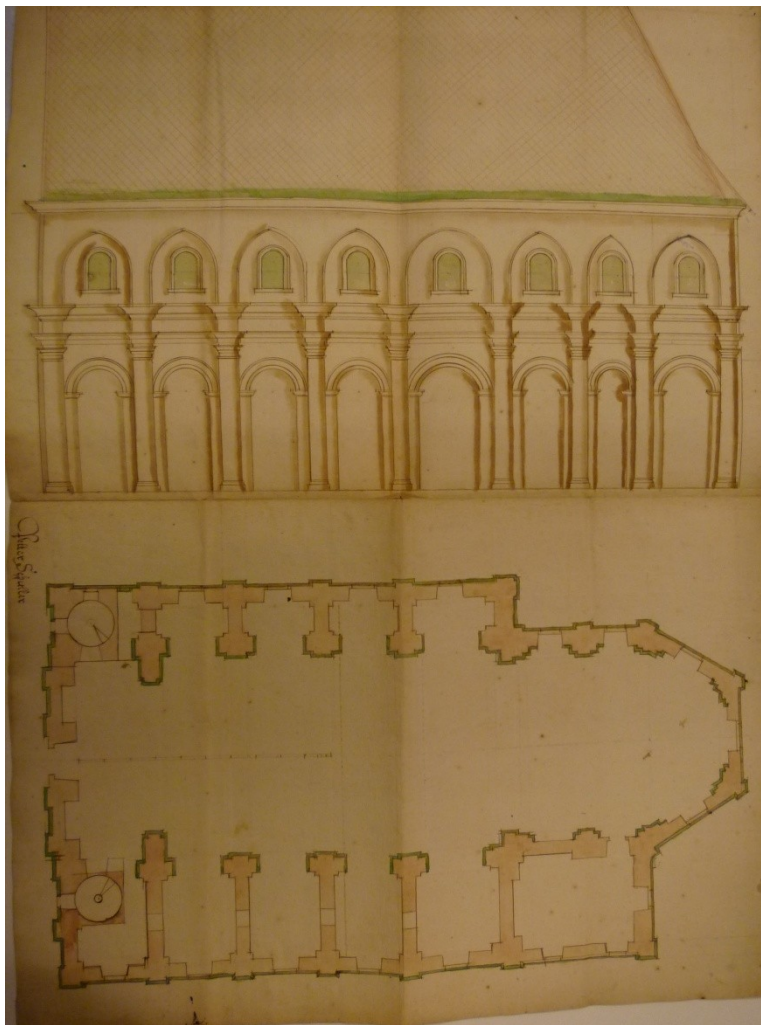
Konvolut mistrovských kreseb – projektů
architektur Josef Stabl, před 1750
Papír, kolorovaná perokresba SOkAO, sign. M
VIII /5 (1–9)

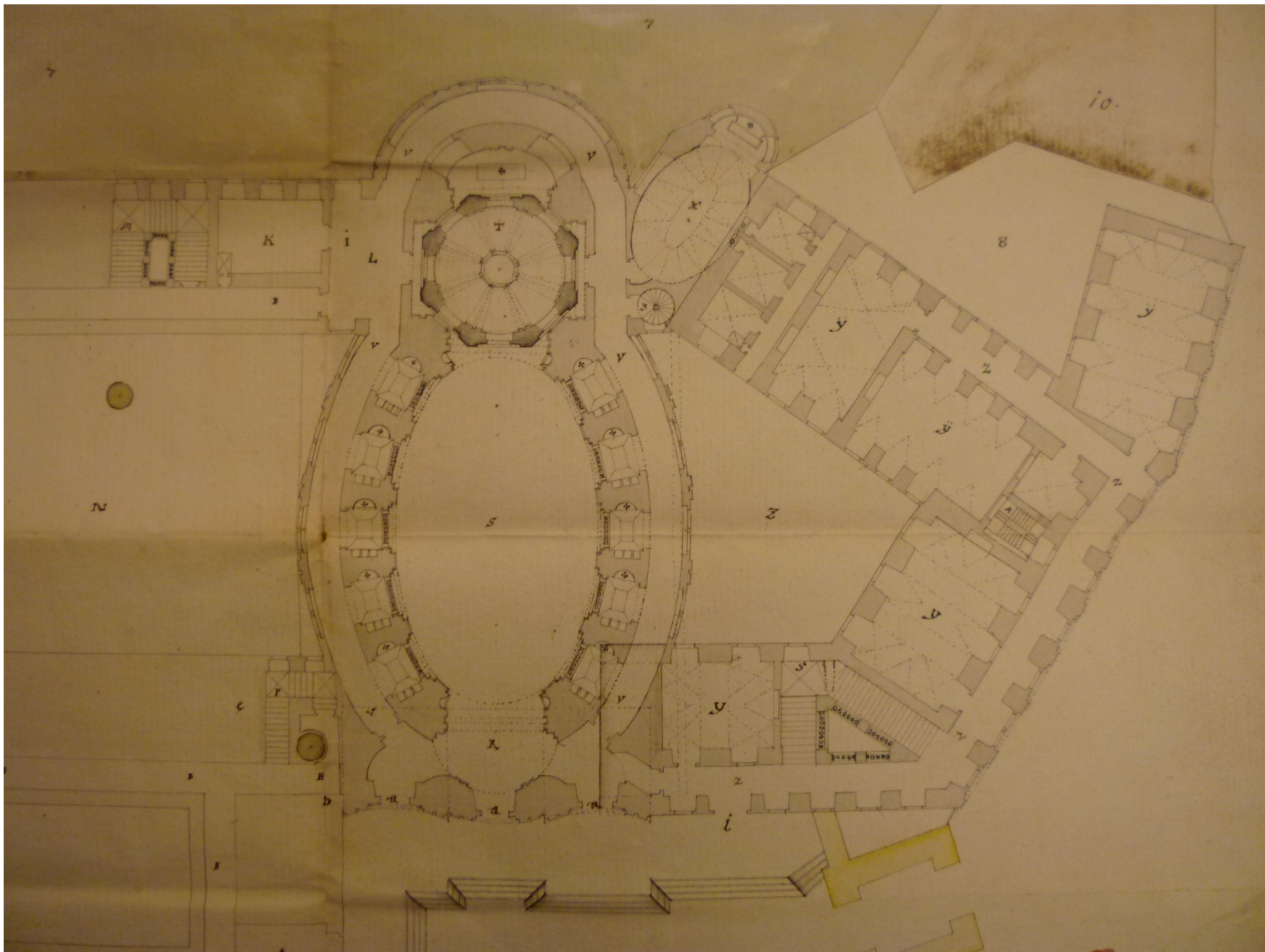

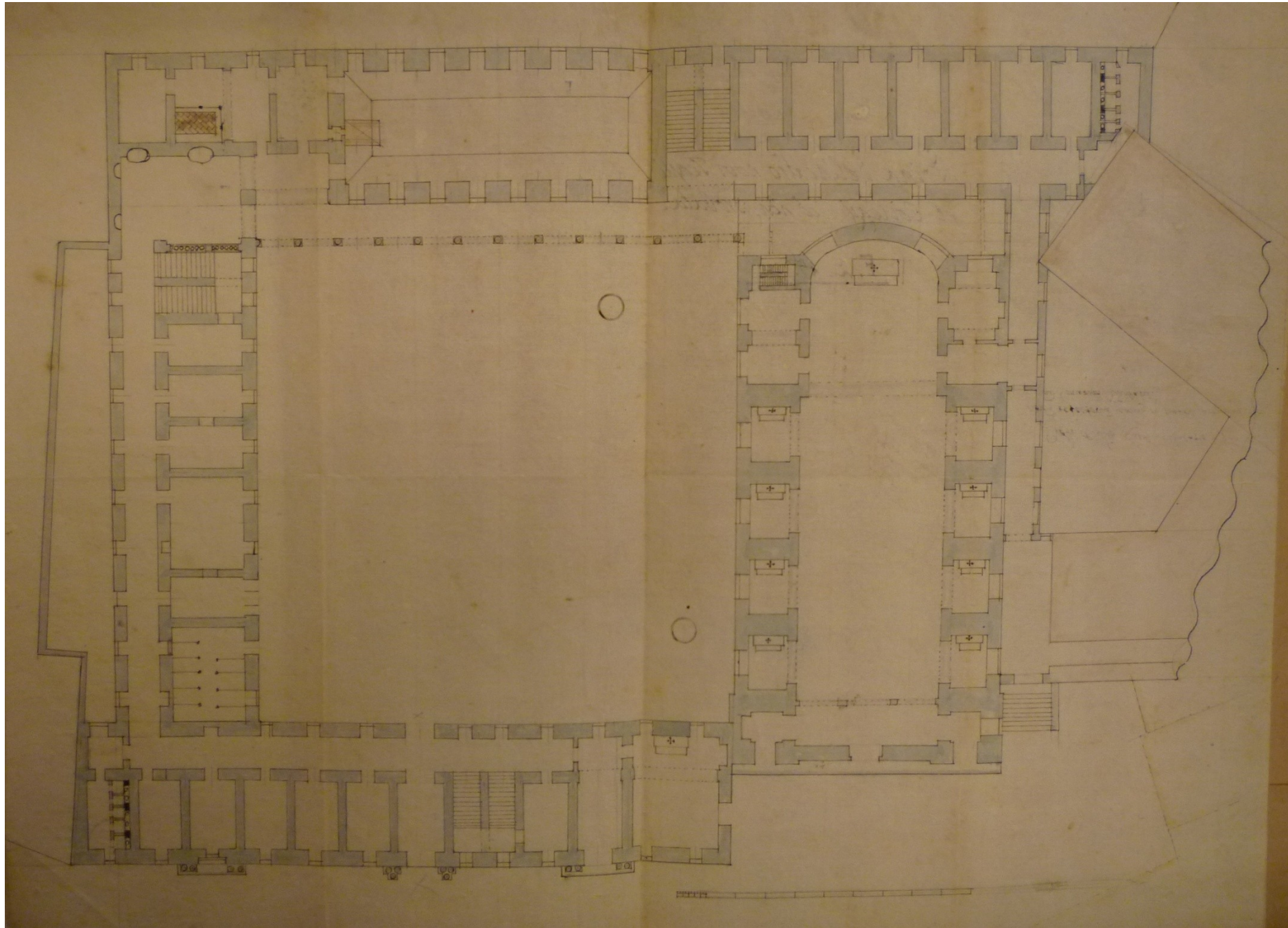
Descriptio. A Ingressus in templum B: Dua scala ad chorum Cantorum et Oratoria. C.
 Medium Templi. B: Sex sacella cum altaribus et Confessionalibus 14. E: Chorus Templi ad magna
 altare. F: Sacristia. G: Apositoria argenteoria. H: Exitus sacerdotum ad sacra edes
 braudum. I: Ambitus Collegij et porta ad templum sicut et ad Sacristiam.
 A: 1. Gradus fient penes Apositoria Sacristia et pars erit post Consecratione poterunt ascendere
 ad Oratoria. 2. Supra ingressum in templum ponat turris et campanis 3. Sub litera R
 fiat Repositorium Sacristarij pro asseribus et varijs lignis, a tō mixis altis ne abundant
 fenestra. 4. Circuli designant Altaria, et paruum a. Confessionalia quorum se poterunt 14. minime
 5. Teas gradus seu cochleas poterunt fieri loculantente et rebus abscondendis.

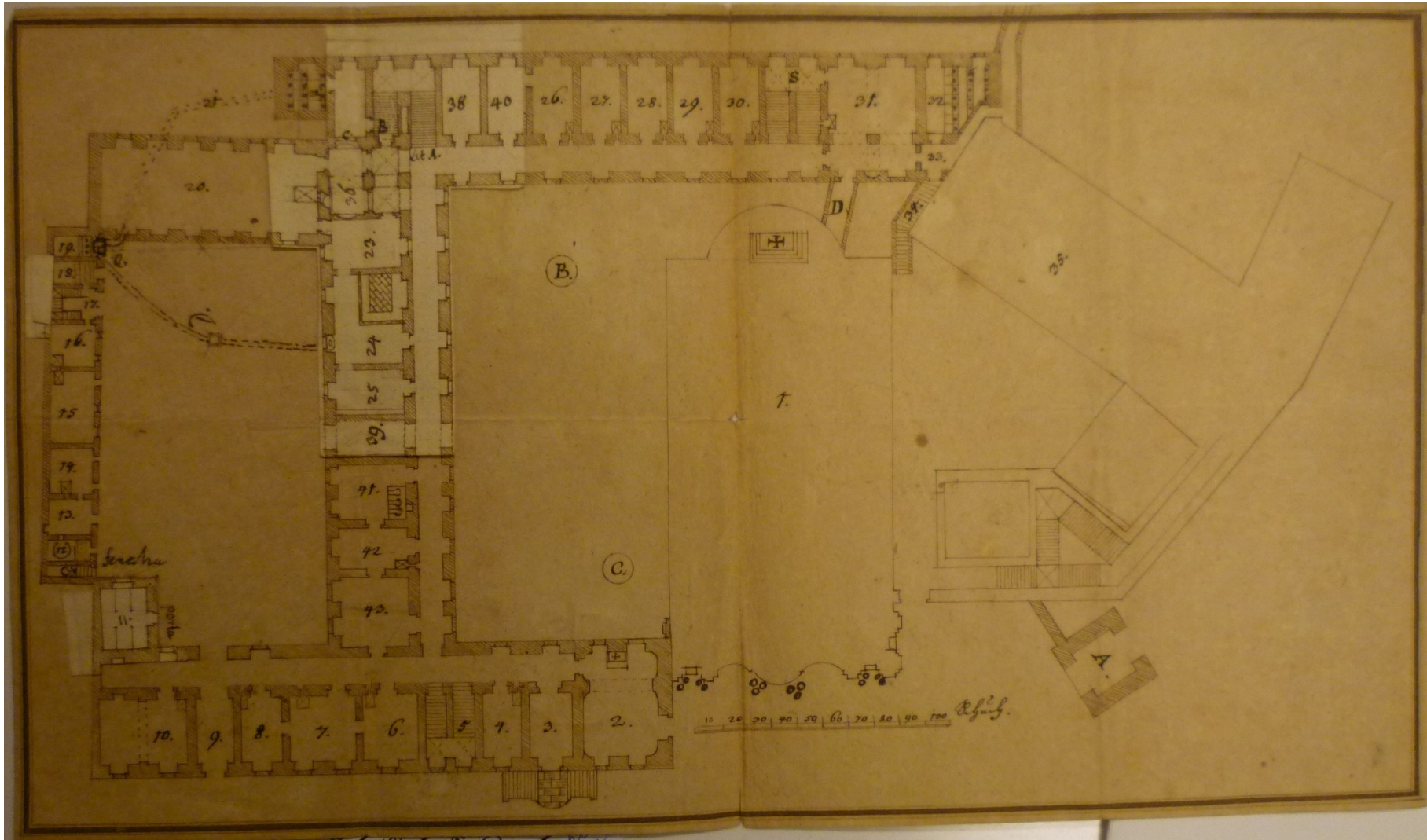
Descriptio. A Ingressus in templum B: Dua scala ad chorum Cantorum et Oratoria. C.
 Medium Templi. B: Sex sacella cum altaribus et Confessionalibus 14. E: Chorus Templi ad magna
 altare. F: Sacristia. G: Apositoria argenteoria. H: Exitus sacerdotum ad sacra edes
 braudum. I: Ambitus Collegij et porta ad templum sicut et ad Sacristiam.
 A: 1. Gradus fient penes Apositoria Sacristia et pars erit post Consecratione poterunt ascendere
 ad Oratoria. 2. Supra ingressum in templum ponat turris et campanis 3. Sub litera R
 fiat Repositorium Sacristarij pro asseribus et varijs lignis, a tō mixis altis ne abundant
 fenestra. 4. Circuli designant Altaria, et paruum a. Confessionalia quorum se poterunt 14. minime
 5. Teas gradus seu cochleas poterunt fieri loculantente et rebus abscondendis.

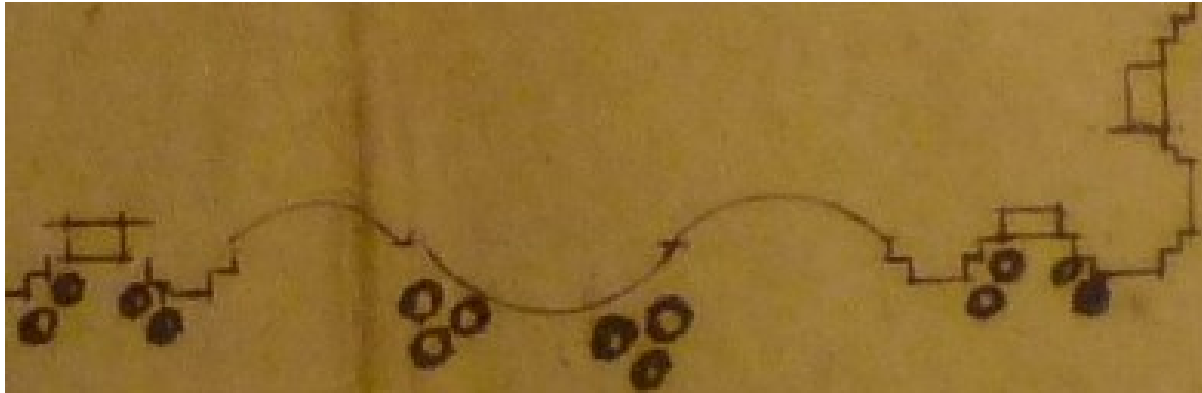

Fig. 1.

- **Malíř** - mistrovská zkouška - 1598 namalovat obraz Panny Marie, *v sukno červené s modrým pláštěm, aby seděla a na rukou nebo na klíně děťátko držela, a při tom nějaké stavení a za tím položení krajiny nebo země s vrchy, lesy, horami a dalekým stavení, což se landšoft jmenuje.*

... a při tom jim malířuom, poněvadž to umění a mistrouství od jiných všech řemesel jest velmi rozdílné, tuto milost činíme a je tím, aby víceji od datum toboto listu a potvrzení našeho od žádného za řemeslo pokládání nebyli a řemeslem se nejmenovali ani nepsali, nýbrž umění malířského buď společně nebo rozdílně, kdež by se koliv tomu umění malířskému od pořádných mistruov s tímto jich pořádkem malířuov Starého a Menšího měst Pražských se srovnávajících pořádně vyučili, slouli a se od jednoho každého jmenovali a psali a jmenovati a psáti mohli a moc měli...

Privilegium císaře Rudolfa II. z 27. dubna 1595

Cechovní památky pražského malířského cechu
Krumplíři – Pohřební štít NM sládků, 1600

Prima idea

- „Model - skica“
- Bozetto

Prezentace

- Modello (modelli)
- Modeletto (modellino)

Dílno

- Ricordo
- Replika

Přípravné kresby, modela, ricorda Olomoucký barokní orloj

Jan Kryštof Handke, Jaroslav ze Šternberka,
před bitvou s Tatary, Kolem 1728, Ricordo
nástěnné malby v kapli Božího Těla v
olomouckém konviktu, Olej, plátno; 100×70 cm,
Královská kanonie premonstrátů na Strahově

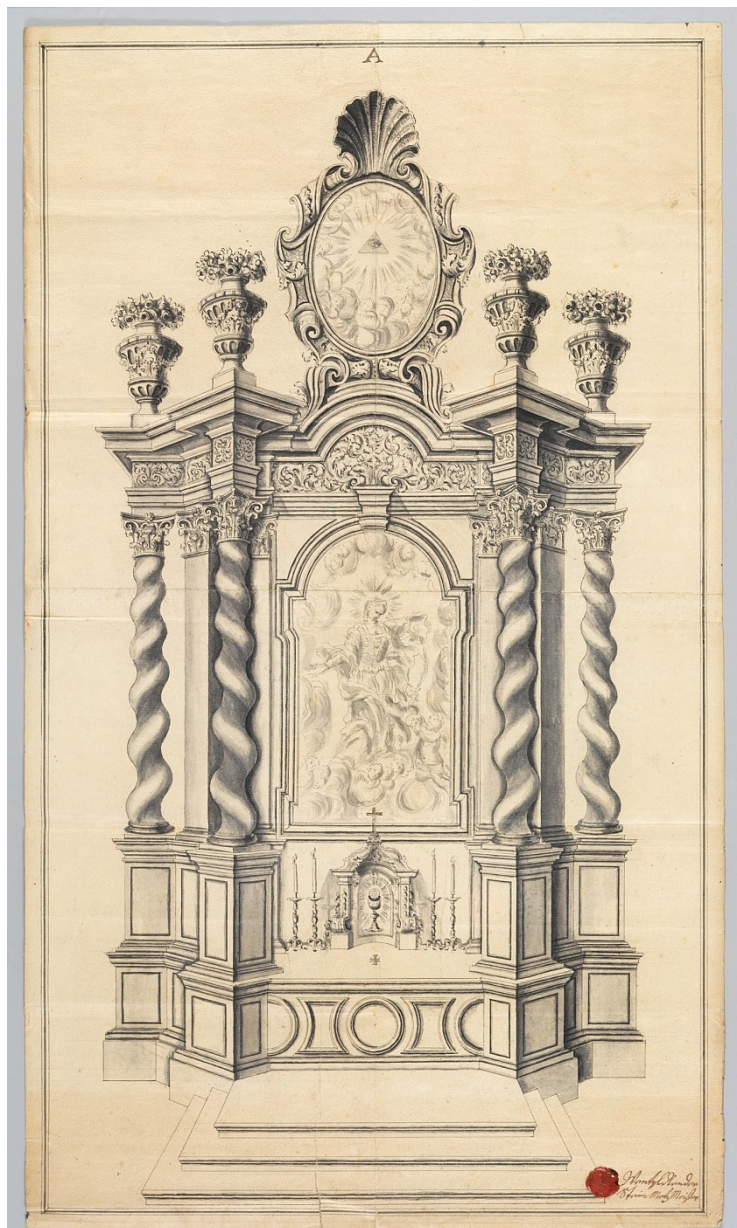

Petr Brandl, přípravná kresba, 1702; F. A. Scheffler, skica, 1728; Anonym, návrh oltáře, 1730

Oltář sv. Pavlíny u sv. Mořice v Olomouci

5

1/2481

Paul Decker st., *Neues Grotteschen-Werk vor Goldschmidt, Glaßschneider und andere Kunstler.* Nurnberg, kolem 1720

Simon Kunstmann, Kalich, kolem 1700, zlacene stříbro, drahe kameny, email. Římskokatolická farnost Senice na Hane.

Cechovní památky

Pohár ševcovského cechu p o polovině 17. století
Pohár cechu olomouckých pekařů s vítací číškou , 1745

Uvítací pohár řeznického cechu, 1700
Uvítací pohár kominického cechu, 1690

Štítky – poháry, řetězy

Pamětní kniha střeleckého bratrstva v Olomouci, 1738
(F. Sattler, štítky členů)

Antonio Vandyke

in aigle l'air de son il s'apoye sur sa Doyne & s'adresse
 à l'Esprit de son Esprit. Plus usé par le monde
 que par son esprit. Son Esprit est son Esprit.
 L'Esprit de son Esprit.

J. Vandyke

Pečetidla

Cechovní truhlice

Rituální předměty – zednická cechovní lžíce a poháry

Pohřební štíty (cech stolařů v Olomouci, 17. století)

Italové – Vlachové – něm. Welscher

- *Artisti degli laghi*
- *magistri comacini*
- *...vlašští zedníci jsou s prací pohotovější a pilnější a zčásti i lepší (zierlicher) než Němci. Nemají také žádné odpočinkové hodiny (feyerstunden) jako Němci a proto, má-li se provést užitečná a dobrá práce, měla by se jim dát před Němci přednost.....S Vlachy se staví mnohem hbitěji a s menším nákladem; pracují při měsíčním svitu již 1–3 hodiny před dnem až do noci. Němci odkládají kladivo již při osmém úderu hodin.*
- *Vlaši, protože drží pospolu, odnímají domácím veškeru práci, a odkrojují Němcům milý chleba od huby, tak že by se Němci vskutku úplně z Německa ztratili.*
- Vincenzo Szamozzi o „zdejších Italech“

„Italská“ stavební praxe

- *architetto (protomaestro)* - garant stavebních prací, hlavní mistr - návrh stavby, zajištění dělníků, materiálu
- *padrone* (podnikatel) smluvně zajistil všechny druhy práce s několika dílnami
- *capomaestro* – stavební mistr
- Týdenní výkazy - *vochencetle - Wochenzetteln*), *partykuláře*
- *cedule řezaná* / smlouva, stanovení platebních a prac. podmínek
- *mustr, model* - nákres i plastický

- - **polír (parlér, palír)** - zástupce stavitele na stavbě, zkušený zednický mistr
- **paumistr** - stavitel, častý výskyt v pramenech 16. století, označení I pro navrhujícího stavitele
- **pauperintendent**
- **Maurermeister**
- **dynchěř (karběř, dynchovat)** - zednický tovaryš, někdy i zednický mistr, ale vždy v podřízeném postavení
- **lepaři, hlinomazi, hlináci** - zedníci nižší kategorie
- **kameník (steimetz, štamecar)**
- **Kalkschneider (Pasyrerer, Stucator)**- zpracovatel vápna, ale i štukatér, nejen odlévané podle forem, ale zvl. cenné ruční dořezávání
- **Poden, Boden** - nejen podlaha či půda, ale jakákoliv větší plocha zdi v místnosti, většinou strop (klenutý i plochý)
- **sklepení** - klenba
- **kuklice** - luneta
- **pavlač** - arkáda